

Birtokpolitika az északamerikai Egyesült- Államokban.

Írta és a Magyar Társadalomtudományi egyesület 1910. évi márczius 10-én
tartott ülésén felolvasta

NÉMETH JÓZSEF.

A modern művelt államok közt egyetlen egy sincs, melynek politikai és közgazdasági életében olyan nagy szerepet játszanának a birtokpolitikai kérdések, mint az északamerikai Egyesült-Államokban. Ez különben egészen természetesnek tűnik föl, ha meggondoljuk, hogy az Egyesült-Államok tulajdonképpeni története a legújabb korról kezdődik és vele halad. Tehát abban az időben, amikor a művelt államokban a földbirtok már többé-kevésbé consolidait helyzetbe jutott, az északamerikai Unióban még az államalakulás, földfoglalás, községek és városok alapításának, szűz vadonok művelés alá vételének folyamata megy végbe. Ennek a folyamatnak színtere úgyszólván szédítően nagy. Hiszen az Egyesült-Államok negyvenhét államának és két gyarmatszerű területének (Alaska és Hawaii) összes területe 3,567.563 angol négyszögmértföld. Ha Alaskát és Hawaiiit, mint bennünket közelebről nem érdeklő és a modern birtokpolitika keretébe nem is igen eső területeket leszámítjuk, akkor is 2.978,230 angol négyszögmértföldnyi óriási területtel állunk szemben. E területnek egyes részei közül például California (158.172 négyszögmértföld), Montana (145.310 négyszögmértföld), Texas (262.290 négyszögmértföld), jóval nagyobbak, mint Magyarország összesen 125.430 angolmértföldnyi területe. Nevada, Oregon, Arizona, Új Mexiko

majdnem olyan nagyok; az egész terület pedig körülbelül huszonháromszor nagyobb hazánknál, mely Európának a nagyobb államterületei közé tartozik és területre az európai államok között a hatodik helyen áll. Figyelembe kell vennünk továbbá, hogy ez óriás területnek őslakói jóformán kipusztultak és az általuk bírt területek szabadokká lettek. A legutóbbi népszámlálás az indiánok által legsűrűbben lakott területen, az Indian Territoryn hétszáz ezer lelket állapított meg és a még élő indiánok összes száma alig haladja meg az egymilliót. Egyes államokban, mint a két Dakota, Oregon, Washington, New-Mexiko, Arizona, California a még élő indiánok aránylag kis földfoltokra – Indian Reservations –, szorították. Az öt polgárosult indián törzs, a Choctaw, Chickasaw, Cherokee, Creek és Seminole törzsek birtokában összesen nem egészen húsz millió acre föld van, ami ha meggondoljuk, hogy egy acre egy magyar holddal egyenlő (1.174 négyszögöl), rettentően kis maradványa egykori óriási birodalmuknak. Hogy azután a birtokpolitikával kapcsolatosan az indián kérdéssel végezzünk, megjegyezzük, hogy most folyik az indián földközösség megszüntetése, amennyiben a washingtoni belügyi kormány és illetve az Indian Territoryra nézve az 1898 óta alkalmazott külön indián biztos összeírja az e törzsekhez tartozó indiánokat és egyes családok szerint díj- és költségmentesen kiparcelázza a földeket. Az úgynevezett indián rezervációkon a földfelosztás szintén munkába vétetett és közös törzsi tulajdon már csak nagyobbára ott van, ahol nagyobb földbérlok, vagy faipari vállalkozók előnyösen bérlik a közös földet, nagyüzemben tartják és részint szerződések, részint pedig anyagi érdekek a közösség fentartását javalják. Ezek közt nem utolsó szerepet játszik sok indián úri nembánomsága, melynek folytán inkább tétlenül él a kis bérösszezből, semhogy nekilásson a földművelésnek. Magam is voltam egy nagy földbirtokosnál Kansason keresztül utaztamban, aki földjének egy részét indiánoktól bírta bérben és külön könyve volt az indián törzs egyes tagjai által gyakori időközökben kért *előlegek részére*. Ezeket az előlegeket természetesen főleg a törzs kolompasai kapják, akik azután mindenben kezére járnak a bérlőnek s nem nagyon szorgalmazzák a szerződés felbontását.

Itt melleleg megjegyzem, hogy ha valaki mélyebben bepil-

lant az amerikai gazdasági viszonyokba, sok ilyen nagyon ismerős apró vonást talál, a melyekre azonban e dolgozat keretében részletesebben nem terjeszkedhetünk ki.

A birtokpolitika terén legújabbban mutatkozó fejleményekig az Unió történetéből csak azokat a dolgokat emeljük ki, amelyek, vonatkozásban a birtokpolitikával, országos fontosságúaknak tekintendők. így kiemeljük, hogy a szövetségi törvényhozás mindjárt kezdetben szövetségi tulajdonnak minősítette az uratlan, vagy az ősbirtokosok elpusztulása folytán uratlanokká vált területeket. Ez alól csak Texas alkot kivételt, mely az Egyesült-Államok kötelékébe való bekebelezésekor, fentartotta magának az ő területén levő uratlan földekkel való rendelkezést. Az óriási pusztá területek eladása a szövetségnek jelentékeny bevételi forrásává fejlődött; már 1831-ben három millió dollár folyt be a földek eladásából és ez a bevétel 1836-ban huszonötmillió dollárra emelkedett. Összeesik ennek a jövedelemnek emelkedése az úgynevezett. Középp államok gazdasági föllendülésével, ami ismét a keleti államok népességének nyugat felé való rajzásából származott. A keleti tengerpart angol-szász fajú ősfoglalói sok kimerült földet hagytak ott és mentek' nyugat felé. Ennek a mozgalomnak tulajdonítható, hogy a keleti államok földművelő lakosságában az angol-szász faj elvesztette túlsúlyát és mint BRYCE úr mondja örökbecsű munkájában,¹⁾ a keleti államok számos vidékén a népesség egészen kelta jellegű, tudniillik ír és Canadából leszármazott francia. A földeknek emelkedő értéke és az eladásukból származó nagyobb bevétel a földkérdést országos politikai ütköző ponttá tette. így a demokraták pártja az úgynevezett köz-földeket azoknak az államoknak követelte átadni, amelyek területén fekszenek. Vagyis, megfelelően az amerikai demokrata Programm általános szellemének, ezen a ponton is gyengíteni akarták a szövetségi kormányzást az egyes államok autonómiájának javára. A harminczas években uralomra emelkedett demokraták azonban ezt a programmpontjukat keresztülvinni nem tudták, mindössze azt tették, hogy a szövetségi pénztár harmincznyolcz millió dolláros pénzfölöslegét felosztották az egyes államok között.

¹⁾ The American Commonwealth. By James Bryce. 3-ik kiadás, New-York és London. Macmillan. 1905.

A Mexikóval 1844-ben folytatott háború után ismét egy fontos birtokpolitikai kérdés nyomult előtérbe, a rabszolgaságé, mely az úgynevezett déli államok által mint jogilag védett intézmény tartatott fenn. Miután most az Unióhoz új területek csatoltattak délen, mint Texas California és a közbeeső, azóta New-Mexikó és Arizona néven álamná szervezett területek, felmerült a kérdés, hogy ezeken a területeken a rabszolgaság fenmaradjon-e, vagy pedig megszüntetessék, mint a keleti államokban és mint ahogy az a szövetségi alkotmány szellemének megfelel. A rabszolgaságot egyébként a déli államokban is csak egy 1850-ben létrejött pártközi egyezmény tartotta fenn, a melyet a republikánusok folyton támadtak. A déli és nyugati gazdák ragaszkodtak a néger rabszolgaság fentartásához, mint földjeik jövedelmező művelésére szükséges intézményhez. Mert például a rizs-, cukornád- és gyapot-termelés munkáit a fehérember az éghajlati viszonyok miatt kevésbé bírta és a gazdák egyébként sem akartak lemondani az előnyösebb rabszolgamunka hasznáról. Ekkor lett jelszóvá az úgynevezett »Squatter Sovereignty« melynek az volt az alapeszméje és lényege, hogy azokat az embereket, akik a szűzföldet munkába veszik, nem szabad korlátozni gazdaságuk berendezésében, sőt feltétlen urakká kell őket tenni gazdasági munkaerejük fölött. Ezt az álláspontot a demokraták tették magukévá s tulajdonképpen ide vezetnek a közvetlen szálak a most is domináló két nagy történelmi párt: a demokraták s republikánusok kialakulásának történelmében. Az 1861-ben kitört polgárháború, amint tudjuk, a rabszolgaság teljes eltörlésére és a szövetségi eszme feltétlen megerősödésére vezetett.

A birtokpolitikával kapcsolatos kérdések ezután még a múlt század kilenczvenes éveiben vertek nagyobb hullámokat az Egyesült-Államok politikai életében. Ekkor alakult meg és lépett fel a Populisták pártja, mely általában a nagy ingó tőke, a trustök, a kartellek és a monopóliumok ellen lépett fel és amely először vetette fel a földbirtok hitele szervezésének kérdését. Ez a párt elérte, hogy az 1891-iki elnökválasztásra 22 szavazót választott; az alsóházba 11, a senatusba 5 képviselőt küldött s négy állam kormányzója is az ő soraiból került ki. Ez a párt, amint tudjuk, megszűnt és a legutolsó három elnökválasztáson már nem is szerepelt. Programjának egy pontját sem vitte keresztül.

Mint fontosabb birtokpolitikai, régebbi fejleményt kell megemlítenünk, hogy a szövetségi kormány a vasutaknak óriási földterületeket adományozott. Így az Union Pacific társaság 13,000.100 acre, a Kansas Pacific társaság 6,000.000 acre, a Central Pacific 12,100.100 acre, a Northern Pacific 47,000.000 acre, az Atlantic and Pacific 42,000.000, a Southern Pacific 9,520.000 acre földet kapott támogatásként, vagyis általában egy öt angol mértföld szélességű földszalagot a vonal mentén jobbra és balra. Az újabban épülő vasutak is mind jóformán ingyen kapnak földterületet amennyiben uratlan, vagyis szövetségi tulajdont alkotó területen mennek keresztül. Nagyon természetes azonban, hogy már az újabb vasutak nem »mérik ilyen bőkezűen a földet. Minden társaság annyit kap, amennyit pártfogói ki tudnak eszközölni. Ha azonban meggondoljuk, hogy az új vasutak is nagyobbrészt a már meglévő vasúti nagy hatalmasságok oltalma alatt épülnek, képzelhetjük, hogy az ezek által kapott föld is körülbelül elégséges a vasút jövőjének biztosítására.

Az Egyesült-Államok általános és gazdasági történetének ez a néhány kiemelt fejleménye elegendő világot vet az újabb viszonyok fejlődésére is. Világos nevezetesen, hogy az Unióban két nagyon hatalmas földbirtokos van: a szövetség és a vasutak. Amidőn tehát birtokpolitikáról, vagyis tervszerűen és középpontilag a földbirtok megosztása, gazdasági és socialis erejének érvényesítése érdekében tett intézkedésekről akarunk szólni, az államhatalom mellett szólnunk kell a vasutak birtokpolitikájáról is. Harmadik, szintén nem jelentéktelen tényezőül kell említenünk a nagybirtokos társaságokat, melyek már az újabb földspekuláció szüleményei és a melyek számbavétele nélkül az Egyesült-Államok mostani birtokpolitikai viszonyait kellően nem ismerhetjük.

Ami az állam, vagyis szövetségi kormány által üzött birtokpolitikát illeti, meg kell említenünk, hogy az úgynevezett közföldek tervszerű gondozását és kezelését 1862-ben, vagyis a rabszolgaháborút követő általános belső rendezkedés során indította meg a törvényhozás és a kormány. Így 1862-ben alkotta meg a washingtoni congressus az első birtokpolitikai törvényt, amely megalapította a szövetségi alkotmányban az úgynevezett homestead intézményt s melynek alapján

a kormány megindította a közföldek rendszeres fölmérését, nyilvántartását és értékesítését. Ettől kezdve azután több ízben foglalkozott a törvényhozás e birtokpolitika fejlesztésével és a tett intézkedések javításával. A legutolsó idevonatkozó intézkedés 1891-ből származik, úgy hogy a mostan folyó hivatalos birtokpolitika tulajdonképpen az 1891-iki törvényrevisió alapján áll, amikor is az összes vonatkozó törvényhozási intézkedések összefoglaltattak és módosítottak, illetve kiegészítettek. (E munka eredménye mint Revised Statutes idéztetik.) Az 1902. évi nagy birtokpolitikai actióról, melylyel kimondatott, hogy a közföldek eladásából származó bevétel talajjavításra, öntözési berendezésekre fordíttassák külön, részlegesen „kell szolanunk.

Már 1905-ben egyáltalán nem volt eladó állami föld a Connecticut, Delaware, Georgia, Illionis, Indiana, Iowa, Kentucky, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, New Hampshire, New-Jersey, Newyork, North Carolina, Ohio, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, Tennessee, Vermont, Virginia, West-Virginia államok területén. A többi harmin ez államban a *General Land Office* összesen 258,143.919 acre részletesen felmért, 141,247.263 acre részletesen fel nem mért eladó birtokot tartott nyilván. Ezenkívül az állam birtokában volt még 183,649.503 acre különféle közcélokra fenntartott föld, továbbá 808,295.475 acre már egyeseknek birtokba adott, de ezek által végleges jogcímen még meg nem szerzett föld. A még megszállható földek legnagyobb részben a nyugati államokban, Arizona, California, Colorado, Idaho, Montana, Nevada, New-Mexikó, Oregon, Utah és Wyoming államokban fekszenek. A földforgalomról fogalmat ad az, hogy a washingtoni földhivatal az 11)05. pénzügyi év folyamán 17,056.022 acre földet adott ki. E terület az átvevők minősége szerint a következőleg oszlott meg: készpénzen vásárlók 1,646.651 acre; különböző birtokbavételek, mint Homesteadek, földbérletek, egyes államok által szükségelt földek, mocsár-földek, vasúti és közúti célokra igénybevett földek, indiánok parcellái 15,332.424 acre; indián földek 77.540 acre. A földeladásból származó bevétel összege 0,13().387 dollár volt.

A földnyilvántartással, eladással és a vonatkozó törvények végrehajtásával összesen 117 földhivatal foglalkozik.

Meg kell jegyeznünk, hogy az Unió a rendelkezésére álló földekből bőségesen támogatja az iskolákat, az egyetemeket, a népiskolákat és általában a kulturális célokat szolgáló közintézményeket. A főrendeltetése e földeknek azonban mégis csak az, hogy embereket, lakosságot csábítsanak a nagyon ritkán lakott területekre. E tekintetben az európai utazó olyan jelenségekre talál, melyeket alig tud magának megmagyarázni. Mert hogy például Arizona, Nevada lakatlan, a természeti viszonyok, a közlekedés és cultura hiánya megokolják. De feltűnő, hogy az olyan szinte ideális éghajlatú, kitűnő talajú állam mint California, még 1900-ban alig tudott két millió lakost feltüntetni, holott területe jóval nagyobb Magyarországnak. Egyáltalában nem csoda tehát, ha az Egyesült-Államokban a birtokpolitika intézői úgy az állam, mint a vasutak és a földbirtokos társaságok igazán minden eszközt felhasználnak arra, hogy földjükre embert kapjanak. A birtokpolitikának főcélja itten a földbirtoklást mindenféle kedvezésekkel csábítóvá tenni. A kormány maga holmi feltűnő hirdetésektől, amerikai ízű reklámzásoktól tartózkodik ugyan, de ez is elég hangosan árulja a portékáját mindenféle ingyen osztogatott nyomtatványok útján. Sőt az a körülmény sem éppen kis dolog a nyilvánosság előtt, hogy a belügyi tárca ügykörét négyötöd részben éppen a közföldek kezelése és értékesítése alkotja. A General Land Office-t még 1812-ben szervezték és 1849-ben osztották a belügyi kormány (Secretary of Interior) fenhatósága alá. Úgy látszik sokáig nem birt ez a tárca a rárótt nagy feladatoknak megfelelni, mert hiszen 1862-ig, sőt azontúl is az foglalt földet, aki akart és pontosabb földnyilvántartásról is csak az újabb időkben lehet szó.

Az Egyesült-Államok modern birtokpolitikája azokon a jogi és gazdasági kedvezéseken nyugszik, melyeket az állam az uratlan területeken megtelepülni hajlandóknak kínál. Ezek közül mindenekelőtt a települési intézkedéseket ismertetjük, melyeknek az a célja, hogy minimális áron, minden előbbi adósság jogi következményeitől mentes otthont adjanak s ezáltal településre csábítsák nemcsak a hivatásos földműves-nép természetes szaporulatát, hanem a keleti sűrűbb népeség üzleti életében letörőiteket, vagy ipari munkájában kifáradtakat is. Az idevonatkozó alapvető törvényes intézkedések a következők:

»Minden személy, aki családfő, huszonegyedik évét elérte és polgára az Egyesült-Államoknak, vagy szabály szerint kinyilatkoztatta a polgárjog megszerzésére vonatkozó szándékát fel van jogosítva birtokba venni az egyéni tulajdonba nem vett közföldek egy törvényes sectiójának negyedét vagy kisebb felosztási hányadát, egy tagban.¹⁾ De akinek az Egyesült-Államok területén több mint 160 acre (= 1.170 □-öl földje van, a Homestead törvények hatálya alatt semmi jogot nem szerezhet. És minden, a földbirtokán lakó ember, e törvény hatálya alatt, a földjéhez szögelő egyénileg nem birtokolt földből hozzáfoglalhat, úgy hogy egész birtoka 160 acerenál több ne legyen.

Aki ilyen módon akar földet a birtokába venni, annak az illetékes tisztviselő előtt az illetékes földhivatalokban igazolni kell, hogy ő (férfi vagy nő) feje egy családnak, 21 éves elmúlt, hogy kérését abban a jóhiszemű és becsületes szándékban teszi, hogy a földjén valósággal megtelepedjék és művelje s nem más egyén, vagy társaság javára; hogy híven és becsületesen törekedni fog megszerezni a föld telepítési tulajdonának minden törvényes kellékét a lakással és műveléssel; hogy nem jár el ügynökeként a telepedésével sem más egyénnek, sem más társaságnak, vagy syndicatusnak, nem játszik össze sem más egyénnel, sem társasággal, vagy syndicatussal, hogy földjét vagy annak egy részét, vagy a rajta lévő fát javukra fordítsa; hogy ő maga is nem speculatióból akarja birtokba venni a földet, hanem a jó hiszemben, hogy otthona legyen s hogy nem fog sem közvetve, sem közvetlenül megegyezésre lépni semmi személylyel, testülettel, vagy syndicatussal, vagy bárkivel, hogy a jogát ezekre átruházza, hanem a jogot tisztán a maga javára kéri. Ezen fogadalom letétele után öt dollárt kell fizetni, ha a birtok nem nagyobb 80 acerenál és tizet, ha nagyobb. Ezután beléphet a birtokba. (Revised Statutes Sec. 2.889, 2.290.)

A végleges birtokba iktató-igazolvány öt évi birtoklás és a fogadalom megtartásának igazolása után adatik ki. (Sec. 2.295.) Az így szerzett birtok semmiféle előbb contrahált adósságért nem szavatol. (Sec. 2.296.)

¹⁾ Egy sectió = 640 acre.

Az így szerzett birtokot eladni, vagy bármiképen megterhelni, csak az illetékes szövetségi kerületi bíróság határozata alapján lehet. (Sec. 2.311.)

Az uszályosföldeken (arid lands) a homestead hatszáz-negyven acre lehet. (1877. évi március 3-iki törvény.) A földek vételára, mely a birtokbalépésnél fizetendő, a homestead törvény hatálya alatt való megszerzésnél 1.25 és 2.50 dollár acerenként. Ezenkívül van az illeték, amely a középnyugoti államokban 40 acerenál 6-7, 80 acerenál 7-9, 160 acerenál 14-18, a nyugoti államokban 6.50-8, 8-11 és 16-22 dollár. A kisebb tételek az 125 dolláros, a nagyobbak a 2.50 dolláros földekre vonatkoznak. A végleges igazolvány kiállításának szintén külön illetéke van, mely 1.50 dollártól 8 dollárig megy.

Ez intézkedések nem sok commentárt igényelnek. Ha meggondoljuk, hogy 2.000 koronán alul maradó összegért egy kisebbszerű középbirtokot lehet vásárolni, mely semmi a szerzést megelőző adósságért nem szavatol, ha meggondoljuk továbbá, hogy az amerikai, a végrehajtást korlátozó törvények értelmében az ingó fölszerelés is jóformán foglalásmentes, végül, ha fontolóra vesszük, hogy a mezőgazdasági termények, de különösen a hús, tej, vaj, tojás ára az utolsó esztendőben, helyesebben az utolsó évtizedben rendkívül felszökött: joggal azt hihetjük, hogy az Unió birtokviszonyainak fejlődése a legegészségesebb irányban mozog. Az országos földhivatal biztosa 1905. évi hivatalos jelentésében mégis a következőket kell olvasnunk:

»A jelenleg érvényben levő földtörvények, különösen a pusztaföldekre és a homesteadra vonatkozó intézkedések gyakorlati érvényesülésének beható tanulmányozása azt mutatja, hogy ez intézkedések sokkal inkább a föld monopolizását segítik elő, sem mint települők által művelt kisbirtokok szaporodását. A földre vonatkozó törvények, döntvények és gyakorlat oly bonyolultakká váltak, hogy a települő kiáltó hátrányban van a szemfüles üzletemberrel szemben, akinek az a célja, hogy nagybirtokokat szerezzen. Sőt sokszor az a hatásuk, hogy praemiumot adnak a hamis eskü, vagy becsutelen eljárás útján való földszerzésre. Világos ennél fogva, hogy sok helyen és talán általában, a közföldek nagyobb része

inkább speculánsok és társaságok kezébe megy, mint otthont alapító települők kezébe. És ebben nem a föld minősége a hibás. Az Egyesült-Államok minden részében vannak nagybirtokok, melyeket eredetileg az otthontörvény értelmében szereztek meg és mellettük ugyanolyan körülmények között jól boldoguló homestead birtokosok. Ahol a törvények jól végrehajtottak, a birtokosok jól boldogultak, megszervezték a vidéket és az ilyen helyeken jobb a gazdasági helyzet, mint ahol a monopólium virágozik. Majdnem mindenütt sikerült a nagybirtokosoknak hatalmukba keríteni a jobb földeket, úgy az erdőterületeket, mint a mezőgazdaságiakat. Itt-ott akadt láрма e viszonyok ellen. De jellemző a hathatósabb tiltakozás hiánya. Ezt megmagyarázza azoknak az embereknek energiája, ügyessége és befolyása, akikre nézve a mostani állapot fentartása kívánatos. A földhivatal megvizsgálta, hogy bizonyos számú, minden rendszer nélkül kiszemelt birtok miként szereztetett meg. Az eseteknek majdnem mindegyikében megállapított a törvény szavainak és szellemének megszegése, vagy megkerülése. Nem következik ebből, hogy a mostani birtokosok tisztességtelenek, de ez nem változtat azon a valóságon, hogy birtokuk védhetetlen fogásokkal szereztetett és szilárdított meg. Ennek a rendszernek bomlasztó hatása a nemzet jólétére nem kivan commentárt. A nyugaton megvan és terjed egy bérleti és bérmunkarendszer, amely nemcsak, hogy viszonylagosan alacsony gazdasági fejlődésre mutat, hanem melynek terjedése igen komoly veszedelemmel fenyeget. A bérlet munka nem versenyezhet azével, akinek sajátja a föld és ad maga munkálja és ezenfelül a nagy birtokosoknak nincs is elegendő tőkéjük a kellő gyümölcsötetésre. A mostani helyzet az, hogy a földek ipari használatára, erdészeti és bányászatra vonatkozó engedélyek száma nő, a gazdasági települők pedig csökken.«

A bajok orvoslására a földhivatal főnöke azt a javaslatot teszi, hogy a vidéki földbirtosok is feljogosíttassanak a fentismertetett települési fogadalom szoros megtartásának ellenőrzésére és a bíróság előtti fellépésre. Mert a birói gyakorlat csak az Egyesült-Államok középponti tisztviselőit ismerte el erre jogosultoknak. Hogy a szóbanlevő törvényes intézkedések végrehajtása nem megy valami komolyan, mutatja a

belügyminister 1905-iki jelentésének 18. lapján Nebraska államra vonatkozó következő passusa:

»Nebraska államban a közföldek törvénytelen elfoglalása igen gyakori és kiterjedt. Az állam nyugoti felében sok egyén szabadalmat vél bírni arra nézve, hogy elfoglalja a közföldeket. *A bűnösök gyakran előkelő polgárok és a bíróságok vonakodnak megbüntetni őket olyan cselekményekért, melyek általánosak.* »Jelentik, hogy a törvénytelenül birtokló felek megvesztegetnek öreg katonákat, katonák özvegyeit, vagy más alkalmas embereket, hogy birtokszerző jogcímüket az ő javukra értékesítsék és így ötszázötven dollárért a foglalásnak törvényes jogcímet szereznek. (A polgárháború, továbbá a mexikói és a spanyol háborúban három hónapig szolgált katonáknak és özvegyeiknek törvényes jogcímük van százhatvan holdig menő közföldre és pedig díjmentesen.) Ugyané jelentés bünyügyi eljárásról ad számot KRAUSE JÁNOS és HERMAN urak ellen, továbbá a Nebraska Land and Feeding Company ellen. Ilyen speculáns egyénekkkel és társaságokkal tele van valamennyi állam s az említett hivatalos jelentés 22 államban lefolytatott bünyügyi eljárásról ad számot. A Louisiana és Oregon államokban megcsípett földcsalók névsora nem fér el egy lapra. És az ilyen névsorokat évről-évre megtaláljuk a belügyi kormány jelentésében, és ezt annak dacára, hogy természetesen most már csak a legújabb keletű, a részletesebb felmérések óta elkövetett földfoglalások vehetők megtorló eljárás alá. A mezőgazdasági termelésnek azt a nagy fellendülését az Unióban, amely majdnem csőd szélére jutata egyidőben az ó-világ mezőgazdaságát, az ingyen birtokbavett földek óriási területeinek természetszerűen olcsó termelése okozta. Tehát habár mostonság évenként igen tetemes pénz folyik is be az Unió kincstárába a homesteadek vételára címén, ez nem jelenti egyúttal a kis középbirtokok és a tulajdonosok által művelt földek szaporodását.

Hogy példával világítsuk meg a közföldek kiosztásának céljai között mutatkozó arányt, kivesszük az országos földhivatal 1905-iki jelentéséből a következő adatokat:

	Acre	Dollárért
Kiosztatott: homesteadekre	12,895.571	1,074.414
vasutaknak	1,357.545	17.084

	Acre	Dollárért
Kiosztatott: katonáknak	44.285	1.102
gazdasági iskolát végzet- teknek	1.437	8

Ellenben a területek feltüntetése nélkül látunk e jelentésben 1,741.911 dollár bevételt fás és köves területek eladásáért, 322.361 dollár bevételt ásványtelepekért és 277.402 dollár bevételt széntelekért. Ezekről az ipari természetű területekről biztosan tudhatjuk, hogy a jelzett célra vétettek meg. A többi jogcímen átvett földek legnagyobb részén azonban a földhivatal jelentése szerint is hiába keresnők a megtelepült földműves családot. Az Uniónak úgynevezett homestead politikája nem tud kellő socialis és gazdasági eredményeket elérni. Talán fölösleges is volna tovább fejtegetnünk, hogy miért követ el mindent a hivatalos politika abban az irányban, hogy a keleti iparos vidékeknek az óriási bevándorlással folytonosan túlszaporodó népessége a föld birtoklására és művelésére édesgessék. Egyelőre ez az actio csak annyiban mutat fel sikert, hogy a nagyobb állattenyésztő és növényi élelmiszereket termelő nagybirtokosok és társaságok sok bér munkást visznek keletről. Hogy azután e bér munkásokból lesz-e birtokos földművelő, az a jövő titka. Kétségtelen azonban, hogy a belügyi kormány az ibyen irányú fejlődésen dolgozik. Természetes nem éppen akadályok nélkül, mert a nagybirtokok a hatalmas keleti nagytőkések kezében vannak s egyelőre ezek ellen még ROOSEVELT hatalmas energiája sem tudott törvényhozásban különösebb eredményeket elérni.

Ami már most a vasutak birtokpolitikáját illeti, ezeknek éppen úgy, mint az üzérkedésre alakult nagyföldbirtokos társaságoknak az a főérdeke, hogy a birtokukban levő földet eladják. Ezt a célt a vasutak régebben igen erőszakos eszközökkel is igyekeztek szolgálni.

Így például LUBIN DÁVID egy a magyar gazdaszövetség igazgatójához intézett levelében rámutat, hogy a Southern Pacific vasúttársaság magas vitelbérekkel akadályozta meg Californiában a gyümölcsnek az államból való kivitelét. A gazdák ezt a társaságot Octopus-nak nevezték el és csak nyolcz esztendei küzdelem árán tudtak a dolgon változtatni. A vasút ez eljárásának egyrészt az volt a célja, hogy a termelőket

gyümölcsüknek két nagy gyümölcskereskedelmi és feldolgozó társaságnak való eladására szorítsa, másrészt, hogy a vasút a saját területeit értékesíthesse, mert úgy a társasági szállításnak, mint a saját földvásárlóinak nagy kedvezményeket adhatt. Nem is szűnt meg előbb a társaság említett tarifapolitikája, míg azok a nagy narancs- és egyéb ültetvények nem keletkeztek a vonalai mentén, melyekben az utas kora reggeltől, délig gyönyörködhetik Los-Angeles felé haladtában és bizonyára eszébe sem jut, hogy mennyi nyomorúság és küzdelem váltotta ki a földből ezeket a nagy ültetvényeket. Másutt a könnyen romló termények szállításának monopolizálásával szorongatták a vasutak a termelő gazdákat az ő földjeik megvásárlására. A déli és nyugati vonalakon sok vasúti kocsit lát az ember azzal a felírással, hogy: Producers's Association Refrigerating Car, vagy Fruit Growers' Society R. Car. Ha azután e kocsik eredete felől tudakozódunk, rájövünk, hogy e kocsik a gazdáknak a vasutakon uralkodó ARMOUR czéggel folytatott hosszas küzdelme eredményeként jöttek létre, miután a vasutak földjeit megvásárolt termelők sem voltak hajlandók elismerni a nevezett híres czég hűtő kocsijainak monopóliumát.

A vasutak és társaságok birtokpolitikájának leghathatósabb eszköze különben a *reklám*. Valamennyi nagy vasúti társaság eláraszítja nemcsak saját hazáját, de Európát is rendkívül csinosan kiállított füzetekkel, amelyekben képek, színes leírások és számok beszélnek, hogy milyen pompásul boldogulhat a földvásárló gazda a vasút mentén. Es e reklámok nem vesznek kárba. Mert például kit ne lepne meg, hogy Texas 1900-iki népszámlálása 72.975 magyart tüntet ki, túlnyomó részben gazdául, vagy földműves munkásul. Tekintettel arra, hogy a vasutak mentén sokkal szívesebben települ meg mindenki és hogy a földspekuláns nagybirtokos társaságok a földeknek javát kerítették hatalmukba, ezek a maguk drágább földáraival is erős versenyt csinálnak az állami földeladásnak.

Megjegyezzük, hogy az úgynevezett otthonmentesítő törvények a vasutak mentén és a társaságoktól vásárolt birtokokat is védik. Ez a védelem leghathatósabb Texasban, ahol az alkotmány 50. szakasza szerint a családfőnek százhatvan kisholdja, egyes embernek nyolczvan kisholdja abszolút men-

tességet élvez, kivéve a vételárból, adókból, vagy birtok érdekében tett kiadásokból származó adósságot. Az ilyen birtok hivatalból mentes a foglalás alól és e mentességről önkéntesen sem lehet lemondani. A többi államokban az otthonmentesítés egyrészt fakultatív, mert a férj és nő együttesen megszüntetheti a mentességet, másrészt értékben változó, nagyobbrészt kisebb birtokoknak adja meg a mentesített otthon jelleget. Csakhogy természetesen az ilyen fakultatív otthonmentesítés kizárja az előbbi időből származó adósságcsinálás következtetésétől való mentességet, mert az otthonjelleg telekkönyvi feljegyzése a törvényszerű követelések érvényesítését nem akadályozza. Texast kivéve, az állami otthonmentesítés nem is foglal el különösebb helyet a magánjogi intézmények között. A fentebb ismertetett szövetségi otthonmentesítés tehát az egyetlen fontosabb birtokpolitikai intézkedés e téren, amely figyelmünket érdemli s amelyet mi is alkalmazhatunk akkor, amikor települőknek tehermentes állami birtokot adunk el s ezt más hitelezők igényeitől mentesíteni akarjuk.

Az ismertetett birtokpolitikai intézkedéseknél sokkal vonzóbb képet nyújt az Unió kormányának legújabb keletű birtokpolitikai actiója, mely igazán és szinte előre biztosítottan culturát visz az előbb pusztá helyekre. Ez a nagy öntözési actio, amelynek során a kormány mint valóságos otthonalkotó szerepel. Ez actióról a következő érdekes részleteket közölhetem:

A múlt század közepén készült amerikai térképeken azt a felírást láttuk, az Egyesült-Államok közepe táján, hogy: The Great American Desert, a nagy amerikai sivatag. Most már vasutak szelik át az egykori sivatagot és az említett felírás a térképekről eltűnt. Sőt elég sűrűn látunk a helyén községneveket. Csak egy igazi sivatag van még az Egyesült-Államok területén, melynek neve: The Colorado Desert és amely Arizona déli és California délkeleti részén terül el. Az arizonait a legújabb térképek Cila, a californiaiit Mojave Desertnek hívják. Igen nagy területtel szerepelnek azonban az olyan vidékek az előbbi nagy sivatag helyén, amelyek talajvízben és csapadékban rendkívül szegények s terméketlenek, (Amerikai nevük: arid lands.) 1902-ben a washingtoni congressus egy törvényt alkotott, hogy e száraz vidékek

termékenynyé tétele előmozdítottassék. A dolog nem ment simán. Éveken át sürgették, különösen Newlands Ferencz nevadai senator; de maga a képviselőház elnöke Cannon is ellenezte. Főleg a sok költség miatt, melylyel e vidékek vízzel való ellátása jár. A vonatkozó törvényjavaslatot a fentnevezett senator benyújtotta, de a sorsa egyáltalában nem látszott biztatónak. A tárgyalás előestéjén Mondell képviselő Wyoming államból, a képviselőház öntözési bizottságának elnöke, felkereste Rooseveltnél, aki ismeri a nyugatot és az öntözés dolgát is. »Elnök úr – így szólt – az öntözési javaslat nem megy keresztül, hacsak valamit nem tesz ma este.« Az elnök rögtön diktált egy levelet a képviselőház elnökéhez és elküldte a lakására. »Bűn lenne – írta az elnök – ha ezt a javaslatot megölnék«. Az elnök komoly és meggyőző szavú levele megnyerte a képviselőház elnökét s a javaslat keresztül ment.

Az Egyesült-Államok olyan munkát kezdtek meg, amelynek célja ötvenmillió acre sivatag földet megnyitni a települő gazdának és pedig óriási öntözőművek által, amelyeket az állam tervez és épít ki. A szóban levő földek a következő államokban fekszenek: Észak-Dakota, Dél-Dakota, Nebraska, Montana, Wyoming, Colorado, Új-Mexikó, Idaho, Utah, Arizona, Washington, Oregon, Nevada, California.

Az öntözési törvény kimondja, hogy egyes (a nyugati államokban fekvő) állami földek eladásából befolyó vételárból a kormány alapot képezzen öntözőművek építésére. 1905 végén ez az alap száznegyvenmillió koronát tett és most évenként húszmillió koronával gyarapodik. Néhány év alatt kétszázötvenmillió lesz az alapan. Egyáltalában nem célja a törvénynek, hogy a termékenynyé tett területeket az állam megtartsa. A földek eladatnak települőknek és az öntözőművek aránylagos költségét a települők tíz évi egyenlő részletben térítik meg. Az alap ennél fogva állandóan megújul attól az évtől számított tíz esztendőre, amikor az első öntözőmű elkészült, a költsége is visszatérül és a föld, amelynek vizéről immár örök időkre gondoskodva van, a vállalkozó települők teljes tulajdonába megy át.

A már megindított munkálatok a következő költséggel terveztettek: California tizenötmillió, Arizona tizenötmillió, Colorado tizenkétfélmillióöttszázezer, Wyoming egymilliókétszáz-

ötvenezer, Nebraska ötmillió, Nevada tizenötmillió, Oregon tízmillió, Washington hétmillióöttszázezer, Montana hétmillióöttszázezer, Idaho hatmillióöttszázezer, Észak-Dakota hatmillió, Utah ötmillió korona.

Az első munka Nevadában kerül befejezésre, amely egy a Truckee folyóból a Carson folyóig vezető harminczegy mértföld hosszú csatornából áll. (Egy amerikai mértföld 161 kilometer). A Truckee folyamnak bőven van vize, de a völgyében kevés a mezőgazdaságilag művelhető föld. A Carson völgyében pedig sok a művelhető föld, de kevés a víz. Általában a sivatag vidékeken az a helyzet, hogy sok a jó talaj, de a víz szűken van. Már látni is a csatorna által a művelésnek megnyitott völgyben a települők tanyáit, amelyek kicsik ugyan, mert legnagyobbbrészt egy-két kis szoba van bennük, de egyelőre elégséges az öntözési törvény alapján otthont keresőknek. A földet felosztották gazdaságokra, amelyeknek legnagyobbja hatvan acres.

Már az eddigi eredmények is azt mutatják, hogy ezt a lakatlan pusztaságot egészen átalakítja az öntözés. Mert a Carson völgyében, ahova csak vizet vittek a telepesek, a termények buján díszlenek. A luczerna növést szinte szemmel lehet látni. A marha kitűnően táplálkozik és a legjobb állapotban van. Lovak, tejelő tehének, öszvérek gyarapodnak és sertések híznak a gazdaságokban. A hova a települő egy magot ültetett, gyümölcsfa nőtt ki. Csábító gyümölcsök díszlést látni, melyeknek olyan íze van, mint a nagy magasságokban termesztett gyümölcsnek. A sivatag vidékek, éghajlatuk némely különlegességével olyan gyümölcs, gabna és főzelék termőhelyei lehetnek, amelyek felül fogják múlni az ország e nemű termékeit.

A Carson völgyében sok a szikes talaj. Ezeket alagsövezéssel akarja a kormány meghódítani. Amerikában gyakorlatilag beigazoltnak tartják azt az elméleti tételt, hogy a növények sok alkálit bírnak meg, ha az a talajban el van osztva, s csak ha a föld felszínét borítja el, teszi tönkre a növényzetet. A rendes öntözés a sziksót a talaj felszínére hozza. Az alagsövezésnél a víz nem kerül a felszínre, hanem porózus csöveken elfolyik, magával vivén a sziksót is. Az alagsövezést bevették az általános öntözési programmba. Minden terv

elkészítése előtt a kormány szakértői talajpróbákat vesznek^ hogy megállapítsák a talaj termőképességét és jellemző tulajdonságait. Ezenkívül vízpróbákat is csinálnak, hogy megállapítsák azt a változó vízmennyiséget, amely egyes helyeken a termőképesség érdekében szükséges.

A Truckee – Carson csatorna zsilipéi nagyszabású építkezések. Rendes gondozás mellett évszázadokig eltartanak. A csatornák mellett egy acre föld vízellátással együtt huszonhat dollárba, százharmincz koronába kerül.

Egy másik nagy munka az Imperial Valleyben van a Colorado pusztaságban. Öt esztendővel ezelőtt egyáltalában nem volt emberi lakás ezen a vidéken és a munkához kezdő mérnökök még csak egy indián földkunyhót sem találtak. A megrepedezett föld teljesen növényzet nélkül volt. Ma százezer acre földet művelnek a pusztaság Californiába eső részén és tízezret a nem mexicói részén. Úgyszólván egy éjszaka alatt városok nőttek ki a földből, melyek közül legnevezetesebbek: Imperial, Holtville, Brawley, Calexico, Mexicali, Hewer és Silsbee hatszáz-ezernyolezszáz lélek között váltakozó népességgel. Az előbbi sivatag vidéken tizenötezer ember és tizenegy tanyai iskola van. Ha figyelembe vesszük, hogy sok ember az otthoneremtés első munkáinak idejére otthon hagyta a családját, bizonyos, hogy az iskolás gyermekek száma rövidesen még sokkal nagyobb lesz, mint ma. Érdekes, hogy az új lakosság ellensége a szeszes italoknak és a közérdekű művelődési intézményekre nagy készséggel áldoz pénz. A főtermények itt az árpa, a lóhere, a kukoricza, ezukorrépa, főzelék, szőlő és dinnye, melyek ezen a meleg vidéken pompásan díszlenek. Az állatok létszáma ötvenezer és több tejgazdaság is van. A terményeket a californiai tengerparti fürdőkbe szállítják.

A munka 1900-ban kezdődött ezen a vidéken, amikor egy nyolcz mértföld hosszú és hetvenöt láb széles csatornát építettek, hogy a Colorado medrét az Alamo folyóéval kapcsolják össze. Ebből a főcsatornából mellécsatornákat építettek, hogy a vizet az egész völgyben eloszszák. Ez a vidék némely helyen háromszáz lábbal alatta van a tenger színének. A Colorado folyam évenként annyi iszapot visz, hogy hatvan-nyolca négyszög mértföldnyi területet egy lábnyi magasságban

feltölthet. Az ágyát magasabban építette meg a környező vidéknél és olyan földsánczokat töltött fel, amelyek a tenger vizéből jelentékeny víztömeget vágtak el. Ez az óriási tó lassankint elpárolgott és a feneke ezer négyszögmérföld területet alkot. A kormány az itteni öntözőművek befejezéséül egy húsz mérföldes csatornát tervez.

A legnagyobb öntözési terv, amely most tárgyalás alatt áll, a californiai Sacramento folyó völgyében két millió acre föld öntözése. A vizet hét óriási gyűjtőmedenczében akarják raktározni és ezekből elosztani a kétszázötven mérföld széles völgyben. Itt az öntözés, a termővé tétel, a hajózás és alagsövezés céljai szorosan kapcsolatosak; mert a vízraktározás folytán szabályozva lesznek a rohanó tavaszi árvizek is, amelyek gyakran milliókra menő károkat okoztak. A Sacramento völgy éghajlati viszonyai sokkal kevésbé szélsőségesek, mint a pusztaságoké.

Az öntözési törvény alapján a kormány nemcsak állami területeken, hanem magántulajdonot alkotó területeken is megépíti az öntöző munkálatokat, ha a földtulajdonok szerződésileg megállapítják a földeknek árát és így az üzérkedéstől tartózkodnak. Ilyen alapon épülnek a művek a Salt River völgyében, Arizonában, ahol egy gátat építenek, amelynek segítségével kétszázezer acre földet öntözhetnek. A települők itten elől mentek a munkával és valóságos csodákat hoztak létre. Most a kormány is segítségükre sietett. A Sacramento völgyében főleg százezer holdas nagybirtokok vannak, amelyeket mostan a kormány befolyása alatt parcelláznak.

A nevadai nagy öntözési művekről a következő érdekes részleteket közölhetem. Úgy a Carson, mint a Truckee folyók Californiában, a Sierra hegységben erednek hegyi tavakból és Nevadában szintén tavakba torkolnak. A Carson a Carson tóba és a Carson mocsárba, a Truckee pedig a Pyramis tóba torkollik. A legtöbb víz mind a két folyóban május és júniusban folyik le. A tervezett csatorna célja az, hogy egyik folyó vizével kisegítse a másikat. A Truckee vize egy nagy gyűjtőmedenczébe gyűlik, amelyet Alsó-Carson reservoirnak neveznek. A csatorna a folyóból Wadsworth városon felül tíz mérföldnyire ágazik ki. Harminczegy mérföld hosszú és az első hat mérföldön másodpercenként ezernégyszáz köbláb víz

folyására lesz elégséges. E szakasz végén egy mellékcsatorna ágazik ki, amely syphon útján másodpercenként kétszázötven köbláb vizet fog adni a Wadsworth és a Pyramid-tó között levő földeknek. Ettől kezdve a csatornában másodpercenként ezerkétszáz köbláb víz fog folyhatni. Több mély átvágáson kívül három alagút növelte a munka költségét és nehézségeit s az alagutak egyike ezernégyszáz láb hosszú. A költség kereken 14/750.000 koronában számíttatott ki és a munka tizen-négy hónap alatt volt befejezendő.

1904. évi júliusban harminczhét mértföldnyi osztócsatornára alkották meg a vállalati szerződéseket, másodpercenként ezernyolczszáz köbláb vízszolgáltatással, melyek a Carson folyótól Leetville nevű városon felül négy mértföldre nyugat felé ágaztak ki. Ez a munka körülbelül egymillióöttszázezer köbláb földmozgósítással jár, egy gáton, zsilipeken, vízfogókon és egyéb a víz kifolyatására szükséges munkákon kívül. Ez a mű az Alsó-Darson gyűjtőmedenczéből fog táplálkozni és a Carson mocsár völgyének fog vizet adni.

1905. tavaszán egy harmadik mű indult meg arra a célra, hogy a Truckee folyó nyári vizét szaporítsa és ebből a célból a Tahoe tóban kétszázezer acre-láb vizet fognak raktározni, kilenczvenzet pedig hat más gyűjtőmedenczében. (Egy acreláb víz alatt egy acre földnek egy lábujára való elborítására szükséges vizet értjük.) E szerint a Truckee felső völgyében 290.000 acre földnek egy lábnyira való beborítására elegendő viz lesz.

Az Alsó-Carson gyűjtőmedencze 280.000 acre-láb vizet fog tartalmazni. Emellett három más reservoir is lesz a Carson völgyében 250.000 acre-láb vizre. Ennélfogva a két folyó összes gyűjtőmedenczéi 820.000 acre-láb vizet fognak raktározni a környékbeli földek számára.

A mostani tervek a már öntözött földeken kívül még 385.000 acre föld öntözését teszik lehetővé. Ebből 235.000 acre Wadsworth város közelében és a Carson mocsár mellékén van. 25.000 acre a Pyramid-tó melléki indián földeken fekszik Wadsworthtól északra; 70.000 acre magántulajdonban van, többek közt vasutakéban is; a többi 140.000 acre állami föld. Körülbelül három esztendő szükséges e földek öntözési és alagsövezési munkálataira.

A földeket a Homestead törvény szabályai szerint adják ki.

Mindjárt akadtak jelentkezők, mihelyt a munkálat megindult. 1904. szeptember 1-én a Carson City-beli telekhivatal négy község határtérképét kapta meg a kormánytól azon földekre vonatkozólag, amelyeknek már elegendő vize lesz 1905. tavaszán. A földek úgynevezett gazdasági egységekben (Farm Units) vannak kiosztva, negyven, nyolcvan, százhusz, százhatvan acres tagokban. Ezeket a tagokat a talaj minőségéhez képest hasították ki, az lévén a vezérlő eszme, hogy minden tag tisztességesen eltarthasson egy családot. E földek területe 1905-ben 21.580 acre volt, 239 gazdaságra osztva. A már előbb a Homestead törvény szerint megszállott földeket átalakítják a gazdasági egységeknek megfelelően és ennek tūrésére a birtokosok a munka megindulásakor kötelezték magukat. Természetes, hogy az előbbi hasznavethetetlen birtok helyett most jó földeket nyernek. E földek ára acrenként huszonhat dollár (130 korona), mely vételárat tíz esztendei egyenlő részletekben kell kifizetni. A vételár csak a vízellátás költségét fedezi. Tíz esztendő múlva a föld az öntözóművekkel együtt a birtokosoké lesz és az ő költségükön tartatik fenn a belügyi kormány rendelkezése szerint. A gyűjtőmedenczét és a védelmükre, valamint működésükre szükséges műveket a kormány fogja fentartani.

A már meglevő vízhasználatokat megegyezés szerint szabályozták. Minden birtokos az elismert vízhasználaton kívül még százhatvan acraera vásárolhat vizet, azon feltétel alatt, hogy az illető földnek jóhízemű birtokosa és rajta, vagy a szomszédságában lakik.

Nevadában az úgynevezett száraz gazdaságot nem lehet űzni és a víz feltétlenül szükséges a culturához. A hitvány pusztai cserjék és növények helyett most gyönyörű nyárfák és luczernások vannak. Az öntözés előtt teljesen értéktelen földön most holdanként 100-500 korona jövedelmet lehet elérni.

Már ötven év előtt is kezdtek Nevadában kezdetleges módon öntözni, amikor a californiai aranybányák felé özönlés idején az utak és a folyók keresztezésénél kisebb kereskedőtelepek keletkeztek. Ezek lakosai a Sierra hegységéből lejövvő patako-

kat használták fel öntözésre és az elért eredmények sok embert vonzottak a gazdálkodásra. Az új öntözőművek természetesen nagy arányokban fejlesztik ki ezt a kezdeményezést. Meglepő nagy a különbség az új öntözőművek környéke és a régi módon öntözött földek között. A régebbi öntözőműveket a tavaszi ár minduntalan elrombolta és minden szárazság súrlódásokat hozott létre az egyes öntöző árkok tulajdonosai között. Az új művek egyformán adnak vizet mindenkinek, alagcsövezik a szikes földeket és megakadályozzák a tavaszi ár káros lerohanását. Tíz évig a vízművek fenntartása a telepesnek semmibe sem kerül s ez idő alatt a telepesnek csak arra van gondja, hogy a vizet saját földjén ossza el. Nem félhet attól, hogy a szomszédja ellopja a vizét, mert a kormány megbízottja ügyel a víz egyenlő elosztására. A víz raktározása lehetővé teszi, hogy úgy a tavaszi és nyári, mint az őszszel érő veteményeknek is jusson elegendő víz.

Californiában az öntözést a magánvállalkozás is igen nagyra fejlesztette. Itt az összes gazdasági földterület körülbelül százmillió acre. Ebből a területből az 1902. évi öntözési statisztikai felvétel szerint két millió acre állott rendszeres öntözés alatt. Minthogy az összes völgyben fekvő gazdasági földek területe csak tizennégy millió acre, a fenti adatok szerint az öntözhető területnek már egyheted részét Öntözik. Természetes, hogy a tizennégy millió acreben nincsenek benn a felső és hegyi völgyek, a melyekben szintén sok az öntözhető terület.

Az Egyesült-Államok területén legelőször Californiában kezdtek öntözni és pedig azokon a pontokon, ahol a csapadék a legszűkebben van. Újabban az öntözések az északi hegyes vidék felé is terjednek.

A vizet részint a folyók, részint kutak szolgáltatják. Kutakat főleg a déli részen, a San Joaquin alsó és a Santa Clara völgyében használnak. Csak a nagyobb folyók vizereje van felvéve. Eszerint a Sacramento, a San Joaquin és Salinas folyók, valamint a déli californiai folyások víztömege 34,670.000 acre-láb vizet szolgáltatthat.

Mintegy harminczötezer gazdaság van öntözésre berendezve és a két millió hold öntözött föld átlagos jövedelmét acrenként huszonöt dollárra becsülik. A berendezések költsége acrenként körülbelül tizenhárom és fél dollárt tesz ki

California déli részén az öntözés oly nagy mértékben fejlődött, hogy a folyók vizét már kimerítette. A folyókból öntözött terület itt 57.482 acre-re rúg és körülbelül 150.000 acre-t kutakból öntöznek.

A Colorado folyóból 1902-ben tízezer acre-t öntöztek, ez a terület azonban a már említett kormány actio folytán kétségtelenül nagyot gyarapodott. Közép-Californiában a San Joaquin, Kings River és Kern River adja a vizet mintegy 908.182 magyar holdnak. A Sacramento folyóból 194.000 acre-t öntöznek.

Megállapították, hogy közel egy millió acre már árok mentén fekvő föld nincs még öntözve. Mert a földtulajdonosoknak acerenként körülbelül tizenöt dollárt kell még befektetni, hogy a gazdasági öntözést berendezzék. Az új települők sokszor hibásai jártak el, nem követték szorosán a régibb öntözők gyakorlati példáját és nem tudták a mértékét és módját a felhasználandó víznek. Ezek balsikerei sokakat elkedvetlenítettek.

Hogy a gazdáknak biztos vezérfonala legyen, a washingtoni földművelési kormány rendszeres öntözési és alagcsövezési kutatásokat végez, melyek' megállapítani igyekeznek: 1. a talaj felszínének alkalmas előkészítését az öntözésre és a legjobb módszert az öntözés alkalmazására; 2. megakadályozását az öntöző víz pazarlásának; 3. a szivattyúzást az öntözés céljaira; 4. a víz használatát és felosztását az öntözési kerületekben; 5. a víz hasznát a gyümölcsstermelésben.

A californiai szivattyús öntözések tulajdonosai évenként egy-két millió dollárt adnak ki az öntözésre. Az eredmények-szakértő vizsgálata jelentékeny tiszta, hasznot mutatott ki. Kétségtelen azonban, hogy központosított szivattyú-telepek mellett sokkal olcsóbban lehetne dolgozni, mintha minden gazdaság külön tart fenn szivattyú-telepet. Bizonyos, hogy egy középonti telep száz gazdaságot felényi költséggel öntözhetne, mint most történik. A kormány ily öntözések terveit és költségvetéseit is kidolgoztatta. A legújabb kutatások azt is bebizonyították, hogy az öntözés még ott is nagy haszonnal jár a gyümölcsstermesztésre, ahol gyümölcsöt a természetes csapadék mellett is lehet tenyészteni.

Méltán kérdezheti bárki, hogy mikor az Unió területén még olyan temérdek érintetlen jó talaj van, mire való egyes kedvezőtlenebb éghajlatú vidékek talajának költséges megjavítása? Erre a kérdésre nagyon egyszerűen felelnek meg az amerikai intézők. Egyrészt a földek eladásából származó jövedelmet alig lehetne okosabban gyümölcsöztetni, mint talajjavító culturmunkák útján. Az Egyesült-Államok fényes pénzügyi helyzete megengedi ezt a fényűzést. Másrészt főleg az a tapasztalat teszi indokolttá ezt a nagyarányú telkesítést, hogy míg a majdnem ingyen adott földek aránylag nagyon kevés szolgálatot tesznek a socialis fejlődésnek és a gazdasági termelésnek, az öntözött földek drágább voltak mellett is igazán jól gazdálkodó tulajdonosokat kapnak. Az öntözött földek nem jutnak üzerek és syndicatusok kezére s az ilyesmi a dolog természeténél fogva jövőre is majdnem kizártnak tetszik. Az öntözések annyira a nyilvánosság szeméi előtt vannak, hogy az üzérkedés és csalafintaság közeledni sem mer feljűk, bár egyébként a helyi hatóságok elnézésével s a szólni akarók elnémitásával mindenütt elég szabadon űzi kis játékait az úgynevezett közföldekkel.

Az Unió birtokpolitikája egy sajátos, de nagyrészt természetes lélektani jelenségre hívja fel a figyelmünket. Az ezer veszély közt, sok élet kockáztatása árán, később pedig túrt visszaéléssel megszerzett földeken van munka, cultura és termelés. A jóformán ingyen adott közföldeken most alig tud meghonosulni. A drágább javított földeken megint csak nagyon szépen érvényesül az egyéni munka és gazdasági tudás. Vájjon kell-e ennél erősebb bizonyíték a földosztótörekvésekkel szemben és azon felfogás ellen, hogy a bőven osztott olcsó föld feltétlenül magával hozza a termelés és culturalis haladás nekilendülését is. Vájjon az északamerikai Egyesült-Államok birtokpolitikai fejleményei nem inkább arra figyelmeztetnek-e bennüket, hogy a könnyen szerzett vagyon még akkor sem áldásos, ha föld alakjában van?

Rendkívül érdekes dolog lenne az Unió területén folyó birtokpolitikai fejleményeknek socialis és politikai khatásaival részletesen foglalkozni. De ez alkalommal e tekintetben meg kell elégednünk a tanulmányunk során kiemelt általánosabb vonásokkal. A birtokpolitika intézőivel, az egyes államok

főhivatalnokaival, bíráival, bankáraival és jogászaival való személyes érintkezésben azt vettem ki, hogy a mondott irányban maguknak az amerikaiknak figyelme sem hat elég messze és elég mélyen. Idegen embernek pedig értékesebb eredmények kikutatására feltétlenül több kell annál a rövid félesztendőnél, mint a mit e sorok írója az Unió rengeteg-területén töltött.